

Makimaniqmut Havauhikhaq

*Allanut Inuknut Uktuutigiyauyuq
Ilingaiyairuhiqniqmut*

Ilingainiqmut Katimaniq
Nuvaipa 30, 2011
Iqaluit, Nunavut

Makimaniqmut Havauhikhaq

Allanut Inuknut Uuktuutigiyauyuq Ilingaiyairuhiqniqmut

1. Naunaipkainiq

Aktuupa 18mi, 2010, Nunavut Kavamatkut Nunavut Tunngavikkullu naunaiyaqtaa ilautjutigiyamiknik inuknut ilauniqmik havauhikhaq pipkaitjutiniaqtuq uumunnga Ilingaiyairuhiqniqmut Havauhikhaq.

Tamapta-mi, Nunavut Kavamatkut ilitariyaa qilamuiqtumik ihariagiyauyuq uqariami akhuurutauyuq akhuurninnga Ilingainiqmut, ilitariyaitlu tahapkuat akhuurutauyut akhuurninnga havaktakhangit havaqatigiiklutik. Ayurhautigilluaqtaanik Ilingainiqmut ittuq naunaittiaqhimayuni atlatqiinnga inuit qanuqtut munariyut qanurlu munariniqmik atuqtugut Nunavunmi ublumi. Hapkuat malruuk havauhiyut atauttikkuuqtut piliurninnganut nutaapta nunakput angiqtualluuhimaittut. Havaqatigiittiarniq pipkaitjutiginiyaqtuq talvunga kangirhitjutinik utiriami inuknut piliurninnganut ihumaliuqniqmut. Una apqutauyuq inmikmut ikayuutauniq, mamihaitjautiuyukhaq akhuurutaulluaqtiyuq Ilingainiqmut.

Aippaangani, amigaittut uqaqtauyuq Ilingainiqmut qanuqlu ikikliyuumiriami piliurhimayuq nunavunmi. Katimapkaiyugut uqariamikni havaqatigiiktukhaniklu ukunanit ilihimaniqmik pihimayut tahapkuatlu piliurahullittut ilihimaliuqtunik ihuarhaitjutikhaniklu ihuaqtumiklu piliuriami tahapkuat ihumaliurutingit ihuarhiyauyumik iluittumiklu katitiriniq piyakhamiknik. Piyaugumi qunngiaqtitauyumik, hapkuat havauhiit ihuaqtumik naunaipkaitjutauniaqtuq hivituyumik atlatqinguyunik hulilukaarniqmik ikikliyuumiqniyaqtuq Ilingainiqmut Nunavunmi.

Una havauhikhaq piyauhimayuq inuknut pipkaitjutiplitik. Inuknik pipkaitjutiniq pipkaitjutiyuq nunallaat nipingit tuhaqtaugiamikni, havauhiq angikliyuumiqqat nunallaanit Kavamaliqinirmut. Qitinga uuma havauhiq akhuurniq nunallaanit, tautuktauyuq inuknit uqaqtamiknik piyaat tamainni Nunavunmi naunaipkaitjutauyuq avikturhimayumi katimatjutinik. Avikturhimayuni katimatjutingit talvuuna naunaipkaitjutigiyaat Ilingainiqmut Katimaniq kingulliqpaami iluani ittut uuma makpiraap.

Tatja, uvagut, ilauyut Nunavuutim hivulliqpaanga Ilingainiqmut Katimaniq, Iqalungmi Nuvaipa 28mit 30mut, 2011mi, angiqtaa Allanut Inuknut Uuktuutigiyauyuq Ilingaiyairuhiqniqmut ukunuuna tunigamitku una makpiraaq atilik *Makimaniq Havauhikhaq*. Qitingani Havauhikhaq ukpirininnga hivumuurutinga Nunavunmut ilingainiqmik piitkummi, apqutauyuq havaqatigiikniqmut mamihainiqmutlu.

Angiklipkaiyuq atayumut piqutinginnit, *Tamna Makimaniq Havauhikhaq* ittuq Allanut Inuknut Uuktuutigiyauyuq tamaptiknut—kavamatkunnut, Inuit timiqutigiyanginnut, kavamaunngittunut timiqutigiyangit, nanminiqaqatunut inuknutlu, ukuatlu tapkuat atuqtaat akhuurninnga Ilingainiqmut.

Una Havauhikhaq ilitariyaa 6nguyut uqaqtakhamiknik piliuqtaa Nunavut Uuktuutigiyauyuq Ilingaiyairuhiqniqmut, piqaqtuqlu hivulliutigiyakhangit havaakhat piumayuyut tamarmikmut uqaqtakhamiknik piyakhaat talvani 18ni tatqirhiutini. Iilitariyavut una havauhikhauyuq tamaptiknut, uqariyaqtugut ihivriuriami una Havauhikhaq iluani nanmivivut timiqutigiyauyuq naunairiami akhuurutivut hapkununnga hivulliutigiyauyukhat.

2. Tamna Nunavunmi Uuktuutigiyauyuq Ilingaiyairuhiqniqmut

Angiqtavut iluittuuyuq Uuktuutigiyauyuq Ilingaiyairuhiqniqmut, naunaiqhimayuq 6nguyuni uqaqtakhamiknik naunaiqhimaliqtuq uqaqtilluta katimatilluta. Hapkuat uqaqtakhamiknik tuniyaat kituni havaariyakhangit ikikliyuumiriami Ilingainiqmut naunaiqtauyuq Nunavummiunit. Hapkuat uqaqtakhamiknik hikulianguyutlu tautukvikhaq tautugiaptikni maligavut pinahuarutivutlu naunaiyariami qanuqtut ikayuutautiniaqtut Ilingaiyairuhiqniqmut.

3. Hivulliutigiyauyukhat Havaaq Talvannga 18ni Tatqiqhiutini

Havaariyakhavut talvannga 18-ni *tatqiqhiutini* ikayuqlugu havaqatigiikniqmut piyakhaq hapkuninnga, piliuriamilu tallimani-ukiumi Havauhikhaq. Havaakhat talvannga 18ni tatqiqhiutini hivulliutigiyauyut ilauyunit ukunani Ilingainiqmut Katimaniq naunaiyaqhimayut ihumaalutigiyauyunit, tikinnahuaqtamiknit, qanurlu piyakhat havaamut ilitariyauyuq katimatillugit.

Uqaqtakhangit 1: Havaqatigiikniq Nunallaanilu Ilauniq

Havaqatigiikniq ikayuqatigiikniqlu atlanut inuknut—*piliriqatigiingniq/ikajuqtigiingniq*—akhuurutauyuq tamaptiknit. Aatjikutaqarapta pipkaitjutigininnganik: ikikliyuumiriama Ilingainiqmut. Atuqtakharaluaqqut una ilumuurutauyuq ikayuutautigiama uvaptiknit?

Uqaqtigiyangit nunallaani uqautigiliraangamitku avikturhimayunilu katimaliraangata naunaiyaqtaik amigaittut Nunavunmiutat, havaktingitlu Nunavut Kavamatkunni uumanilu Nunavut Tunngavikkunni, ihumagiyut ihariaginiqaqtuq iluittumik himmautimik. Ilauyut uqaqtut ihariagiyauyuq himmautikhanganik piqatigiingani inuknit timiqutigiyauyunitlu ikayuqtautimiknit, ukuatlu ikayuqhugit nunallaani ilauyut ihumaliuqtillugit havaktillugitlu. Iilitariyavut ihariagiyamiknit hakugiktigiami piqatigiikniq ukunanit Nunavut Kavamatkut, NTI, Avikturhimayunilu Inuit Katimayiingit. Ihariagiyauyuqlu inukni tamainni uqaqtigiikniq ayurhautigiyauyunik inuuhiriyauyunik, qanuqlu tamna ayurhautihimmaaqtuq havauhiptikni munarinuqmut ublumi, qanuqlu Nunavummiut hivumuuqatigiikniaqqat atauttikut.

Uqaqtigiikkaptitku una uqaqtakhangit iniqtirutigiyaa tikigiaptikni tautukuuyaaqtautimik nunagiyaptikniq piittumik Ilingainiqmut maliktakhavut hapkkuat tikinnahuaqtautimik atuqtakhangitlu:

A. Ihuarhimmaaqqniq havaqatigiikninnganut ukunanit Nunavut Kavamatkut, Nunavut Tunngavikkut, Avikturhimayutlu Inuit Katimayiingit.

Ikayurniaqtavut piliurninnganik havaqatigiiktunik iniqtirutiinganut Titiraqhimaninnga Angirutuip 32 Nunavunmi Nunataarutit Angirutingani.

Ikayurniaqtavutlu piliurninnga katimayiikhanik tamainni nunallaani piliurhimayuq ilauyukhat kavamatkunni havakvingani ittut tahapkunani nunallaani ilauyukhatlu Avikturhimayuni Inuit Katimayiinginni ittut tahapkunani nunallaani.

B. Angikliyuumiqhimayuq ikayuutikhaq nunallaani havaakhanginnik.

Iilitariyavut nakuuyumik havaaq Ilingaiyairuhiqniqmut piyuq inuknik havaqatigiiktut nunallaani ikayuutiqatut 'katimavianit.' Ikayuqniaqtavut nunallaani ikayuutauyut nunallaani timiqutigiyauyunit ilauyut uumani Ilingaiyairuhiqniqmut nunavunmilu timiqutigiyauyut ikayuriami havauhikhat nunallaani ikayuutauyut.

C. Ilingaiyairuhiqniqmut maligaliuqniq.

Qiniqniaqtugut maligaliuqniq ikayuriami havaqatigiikniq piliurninnganik maliganik pinahuarutinganiklu ikikliyuumiriama Ilingainiqmut, naunairiami taigaliuqniqmik qanurittaakhaanik piyuq tikinnahuaqtautimik, nutaanguqtirininngalu Havauhikhaq.

Uqaqtakhangit 2: Mamihainiq Nakurutjutingillu

Ikayuqtukhauyugut inuknik, ilagiiktunik, nunallaanutlu nunakputlu ihuarhigiami inuuhivut nakurutjutivutlu qaangiutigaptikni akhuurutauyut llingainiqmut. Ihumamitigut aaniaqtailiniq, inmikmut-nakuugiyauniq, unalu inmiknik pitquhinganiklu ilitariyauniq akhuurutauyug piqatigiiktipiknik, ilihaitjutiniq pivallianiqlu, piinariaqaqiniq havagiami, pittarninngalu ilaugiami nunagiyaptikni.

Uqaqtigiikkaptiktu una uqaqtakhangit iniqtirutigiyaa tikigiaptikni tautuktuuyaaqaptiknik nunagiyaptiknik piittumik llingainiqmut maliktakhavut hapkkuat tikinnahuaqaptiknik atuqtakhangitlu:

A. **Ikayurlugit nunallaami-pihimayut havaakhat ukunuuna piliurninnganit ikayurhimmaaqqinnganit nunallaani nakurutjutinganit Havauhikhat**

Tamaita akhuurutauyut piliuqniaqtut ikayuriami piliurninnganik nakurutjutinganik Havauhikhat tamainnut nunallaanut Nunavunmi, piliurluni qangannuaq taigualiqtitauyug uuma Nunavunmi Nunallaat Nakurutjutinganik Havauhikhaq uuktuutigiyauyug 6nguyunut piyut iniqtirhimayug nunallaani nakurutjutinganut Havauhikhat.

Nunallaani hivullituyayukhat ilitariyauyut ukunuuna hivituyunik piyakhangit nunallaani ittunut hivullituyayukhat tunngaviuyukhaq atayumut ikayuutautikhaq piqatigiiktunut hilataanit timiqutigiyayunut, pipkaitjutulunilu angikliyuumiqhimayumik havaqatigiikniq nunallaami.

B. **Aatlatlu atayut nunallaami ikayuutikhat uqautigiliriami ihumamitigut aaniaqtailiniq ipirailailaqitjutinik**

Tatja, piqaqtug hivituyumik piliurhimayug nunallaami-ittunik havauhikhaq ikayuqtug inuknit ikayuqtayumayunik. Ilaani, hapkuat ikayuutikhat ilihimayaunngittut nunavunmi ihumamitigut aaniaqtailiniqmut havakvingit ilaliutihimayut aatlatqimut munariniqmik inukmut ilagiiktunutluunniit ihariagiyunut.

Tamaita akhuurutauyut piliurniaqtut piliuriami ilaliutigiamilu nunallaani-ittunut ayurnaittunik ikayuutikhanik ihuatqiyayumiklu nunallaani-ittunut munariniqmik atuqtauhimayunut nunavunmi ikayuutunik. Una ihuarhaqhimayug tunngavik pipkaitjutiniaqtug ihuatqiyayumik munariyauniqmik tuniyukhaq ihuatqiyayumut munaqtiuyunut, naunairiami pitquhimitigut-ihuatqiyayut ilihaitjutikhat ukununnga ipirailailaqitjutinik mamihaitjutikhanganik.

C. **Piliurninnga nunavunmi iluani timiqutigiyayut katimayiingit nakuutqiyayumik ilaliutigiami tunigiamilu nakurutjutimik-pihimayut ilihaitjutikhanganik manikharvikhanganik**

Manikhaq mamihainiqmut nakurutjutimutlu piqaqtug, kihimi hiamitihimayug tamainnut kavamatkunnut, maniliunngittunut timiqutigiyayunut, ukunanutlu inuit timiqutigiyanginnut. Angiyumik ihumaalutiqaaqtug havauhinganut pigiami hapkuat manit pipkaitjutingittug nunallaanut pigiamikni manikhangit nakuutqiyayumutluunniit piyut nungulaittumik pihimainnaqtakhanganik ihumaalutigiyayut.

Havaqatigiikniaqtugut piliurninnganut iluani timiqutigiyayug katimayiimik havaktukhaq avallittumik tautuktuuyaakhanganik nunallaanut piuyamut nakurutjutinganik-piyumut manikharvikhanganik. Katimayiingit qinirhaniaqqutlu qanuqtut piyukhat ikayuriami qaangiutiyukhat ayurhautigiyanganik nunallaanut pigiamiknik manikhakhamiknik.

Uqaqtakhangit 3: Ilihainiq Ayuittiarhimaninnganiklu Pivallianiq

Nunavummiut kangirhiyaa ihuarhaqhimayumik ilihainiqmut piyut atayut angitqiyayumut iniqtirinnganik havakvikmi nunagiyamiknilu. Amihut uqaqtaik ihumagiyamiknik iliharvikput piliurniaqtut amigaittunik ilihaitjutinganik iniqtiqtukhanik nakuuyumik nuutukhat quulitqiyayumut iliharvikmut, havakvikmut, inukmiitumutlu.

Unalu, Inuit uqauhinga uqauhiukmat amihunut Nunavunmiuyunut, Inuit uqauhingit taiguaqniqmutlu ayuittiarinnga avatinunngaayumut ihumaalutigiyayut akhuurutauyuq naunairiami Nunavummiut pigiamikni piliuriami ayuitamiknik ihariagiyayuyq ilaliutigiami inuknut.

Uqaqatigiikkaptitku una uqaqtakhangit iniqtirutigiyaa tikigiaptikni tautuktuuyaaqaptiknik nunagiyaptiknik piittumik Ilingainiqmut maliktakhavut hapkkuat tikinnahuaqaptiknik atuqtakhangitlu:

A. Piliurninnga iluittumik nukaqhinut nutaqqanut iliharnirmut Havauhikhaq

Piqaqtuq huli hivulliqpaami havaakhaq iluittumik piliuriami nkaqhiinut nutaqqanut ilihaitjutikhanganik ilanganik ilihaitjutipta aatlatqigiyanganik.

Ikayurniaqtavut piliurninnganik iluittumik nukaqhinut nutaqqanut ilihaitjutikhanganik Havauhikhaq, piyuq piliuriami nunavunmi-tamainni piyukhaq piqaqluni aulapkaitjutikhanganik, ilihaitjutikhanganik, unalu havaktukhanik ilihaitjutikhanganik ikayuutikhanganiklu.

B. Angikliyuumiqlugu ikayuutikhanganik angayuqqaanut

Nunallaani uqaqatigitilluta, amigaittut inuit uqaqtut uminnga hivulliqpaami havaangit angayuqqaat piyut ilihainiqmut iniqtirutikhanganik nutaqqamiknut, uqaqtutlu amigaittut huuq ilangit angayuqqaat ilaliutiyuittut nutaramiknut ilihaininnganut.

Ikayurniaqtavut piliurninnganik tuniyakhanganiklu ilagiiktunut taiguagakhanganik ilihaitjutinik inuinnatut titiraqhimayunik piliurninnganiklu ilagiiktunut taigualiurniqmut ikayuutikhanik taiguagakaniklu. Unalu, ikayurniaqtavut angikliyuumiqhimayut piliurninnga tuniyauninngalu angayuqqaat ilihaitjutikhangit ikayuutikhanginniklu.

C. Havakvikmi pivallianiq

Inuknut uqaqatigiktilluta, ilayuyt uqaqtut ayurhutigiyayunik havaamut pivallianinnganut, pilluarhimayuyq ilihaitjutinganik naunaitkutaqalluanguinmata iliharhimanngitmataluuniit pipkaitjutiginiaqtuugaluq hivumuuqtitauiqmik.

Qiniqhianaqtugut qanuqtut ikayuriami piliurninnga tuniyauninngalu ihuatqiyayumut unalu ayurnaittumutlu havakvimi ilihainiq, havakvikmi ikayuqtaunig, havakvikmilu pivallianiqmut ilihainiq. Unalu, Ikayurniaqtavut piliurninnganik tuniyauninngalu ilihaitjutinik ayuirhapkaiyuyq qangaraaluknitanik ayuirutikhanik piyuq uqauhimut taiguaqniqmutlu ayuitakhanganik.

Uqaqtakhangit 4: Niqikhaqainnarniq

Niqikhaqainnarniq atayuq akhuuqtaupluni nakurutjutinganik nutaqqanut, inirniqnut, ilagiiktunut, nunallaanutlu. Nunallaani uqaqatigiiktilluta, amigaittut inuit uqaqtut niqiqalluaghimangittumik, piqanngittutluuniit nakuutqiyayunik aaniaqtailiniqmut situamit-niuviqhimayut niqinik niqainnaqnikluuniit. Nunavunmiutat niqainnaquyavut, imaatut ittuq tamaita Nunavunmiutat ubluq tamaat piqaqniaqtuq timimitigut maniqarlanilu amihumut, nakuuyunik pitquhiptiknut-piyuq niqainnaqnik. Una akhuuqtauqlugu, atapkaiyaqut niqikhaqainnarniq pittaarninnganut niqainnarnik, talvuuna piyuq akhuuqtumik atlanut ikayuutautinut unalu inuup inmikmut unalu pitquhinganut kinauyaakhaanik, ayuittiarhimayumik pivallianiq, atlanutlu inuknut piyuq ikayuutikhanganik igluptikni nunaptiknilu.

Uqaqatigiikkaptitku una uqaqtakhangit iniqtirutigiyaa tikigiaptikni tautuktuuyaaqaptiknik nunagiyaptiknik piittumik llingainiqmut maliktakhavut hapkkuat tikinnahuaqaptiknik atuqtakhangitlu.

A. Piliurninnga “Nunavunmi Niqikhaqainnarniq Katimayiit”

Apirhuutigiyayuyuk inuit katimatillugit tahapkununga hivuliqtuyunut piyuq uumunnga niqikhaqainnarniq havaqatigiigiamiknik ikayuutikhanganut tamainnut Nunavunmiunut.

Piliurniaqtugut Nunavut Niqikhaqainnarniq Katimayiinginnik, atauttimunngaqtillugit ikayuqtuyunik kavamatkunnit, inuit timiqutigiyayunit, NGO-kunnit, nanminiaqatunit ihivriutiyunit piliuriamiknik akuniraalukmik, atquhimmaaqtumik, hivituyumik, nungulaittumiklu Uuktuutigiyayuyuk niqikhaqainnarniq Nunavunmi. Tamna katimayiingit inniaqtuq katimavikhaq atlanut atuqtakhanganik nakuutqiyayunik havaanik ikayuutikhaniklu, munariyakhamik ihivriutakhamikniklu, piliurlunilu nunavunmi havaakhaq Havauhikhaq uumunnga niqikhaqainnarniq.

B. Ihuarhiyakhaq nakuuyunik tupauttaqnik niriaqtuqnarhigaangallu atuqtakhangit sikuurvikmi

Amigaitpallaarmat nutaqqat sikuurialiqpakmata kaaktumik piqanngitmatulu nakuuyunik niqikhamiknik. Niqailliurniq ayurhautipkaivaga nutaqqap inmikminut, unalu ilihaitjutinganik ayuriamikni, ilaugiami hulilukaalirangata sikkuuqatingit, piliuriamilu ilagiikniqmik sikuuqtaminiknik.

Ikayuqtavut ihumaliurhimayut ihuarhaihimaningit tupauttakhat nirinnarhikpatlu atuqtakhangit naunairiami tamaita nutaqqat piinariaqihimayangit ilaugiamikniklu piliurninnganut nakuutqiyayunik niqinik ubluq tamaat. Una ikayurniaqtuq tamainnut nutaqqat Nunavunmiut piliuriamikni hivulliqpaanguyuk ayuittakhangit, ilihimayakhangit, piqatigiikniqlu ihariagiyayuyuk tikigiamikni tikinnahuaqtamnik inuuhimikni.

C. Angikliyuumiqlu ikayuutikhaq nunallaami-pihimayunut niqikhaqainnarniq havauhikhat

Nunallaani katimapkaitilluta, ilauyut naunaiqtaa akhuurutauninnga inuit niqinik payuktukhanik ikayuutikhamik, ilaliutiuk atlatqiinik nunallaami-pihimayut niqikhaqainnarniq havauhikhat, nunallaami inuit angunahuarumik, payuklutik niqainnarnik, nunamikni qiqittiivingit, niqaiqqataluuniit niqaiturvikhaqarumi. Ilangit havauhikhat pipkaitjutivaktuq nakuutqiyayunik, nirumayayunik ikayurlunilu nunallaami atauttikkuurniq. Payugumi niqainnarnik pipkaitjutyuqlu akhuuqtumik atlanut ikayuutinut, unalu inmikmut pitquhimiknut kinauyaakhaanik, ayuittamiknik piliuqhuni, iglumini munarinig, atlanutlu inuknut ikayuutigiluni igluptikni nunaptiknilu.

Havaqatigiikniaqtugut angikliyuumiriami ikayuutikhaq ukununga nunallaami-pihimayut niqikhaqainnarniq havauhikhat.

Uqaqtakhangit 5: Igluqarniq Ikayuuhiarutimik

Nampayuq Nunavummiut igluliqitkunnit iglulgit ikayuuhiarutimiklu, atauttikkuqhutik tamarmik. Piittumik uuminnga, amigaittut Nunavunmiutat pilimaitaik ubluq tamaat ihariagiyamiknik. Ihariagiyavut hapkuat ikayuutiuyut ihariagiyautqiyauyuq atlanit inuknit Kaanatami. Kihimi, akhuurhimmaaqtukhauyugut naunairiami hapkuat ikayuutiuyut pipkaijtutaunngittut ayurhautigitjutimik, ukunatat "Ilingainiqmut ayurhautimik."

Uqaqtigiikkaptitku una uqaqtakhangit iniqtirutigiyaa tikigiaptikni tautukuuyaaqtaptiknik nunagiyaptiknik piittumik Ilingainiqmut maliktakhavut hapkuat tikinnahuaqtaptiknik atuqtakhangitlu:

A. Ihuarhainiq ikayuuhiaqtautimut atlanutlu ikayuutauyunut piinariaqihimayuq tahapkununga ikayuuhiaqhimayunut

Tamaita akhuurutauningit piliurhianiaqtut ikayuriami taafumunnga *Tamapta* pinahuaqtamiknut ihivriuriami qanuraaluk maniliuqtukhaq piiqtautinnagu atlatlu himmautingit ikayuuhiarutimut ikayuutauniaqtuq inuknut havaktinnagu.

Havaqatigiikniaqtugullu piliuriami atlanik ikayuutikhanik inuknut havaktinnagit, ukunatatit havaqatigiikkumi atannguyamut tunigiami pinahuaqtamiknik ikayuutikhaq ilihaitjutikhangani nutaanut havaknahuaqtut havaqatigiikkumiklu kavamaunngittunut timiqutigiyauyunut taafumamiklu piyukhaq.

B. Angikliyuumiqhimayumiklu tamainni kangirhigumik ikayuuhiarutimut kangirhipkailunilu kitunut maliganganik pinahuarutiniklu

Nunallaani katimatillugit naunaiqtuq akhuurutauninga ikayuuhiarutinganik amigaittunut inuknut tamainni nunallaanni, kihimi naunaiqhimayuqlu atlatqiinguyut qanuriliurninnga naunairutininnga ihuatqiyauyunut maliganganik pinahuarutiniklu.

Angikliyuumiqhimayumik kangirhitjutinik atlanutlu kangirhitjutinik tamainnut tikinnahuarutingit ikayuuhiarutinganik ikayurniaqtuq tamainnut tigumiaqtuuqatauyunutlu, ukuatlu ikayuuhiaqtunut, ikayuuhialiqiyikkut, ikayuqtukhat atlanit timiqutigiyauyunut, Nunavunmiutatlu, nunakput qayangnairutinga angikliyuummigtuq atlanguqtiptivut ihariagiyaptiknik.

C. Qinirhainiq akituvallaangittunik iglukhat ukunuuna ilauniqmut havaqatigiikniqmutlu

Havaqatigiikniaqtugut qinirhiagiyaptikni ikayuriaptikni akituvallaangittunik iglukhamik, ihariagiyauyunut tamainnut pipkaijtutigiyaptiknut inuuhiptiknut, unalu inuknut ilagiiqtunutlu nakurutjutinginnut, hakugikninnga nunallaat, nakuuyumik havaktiqarniq, nakuuqpiagtumiklu maniliurniqmut.

D. Amigaittut-ilauyut ihivriunig inuknutlu uqautiginig naunaitkutinga igluliqinir Nunavunmi

Naunaitkutinga nunallaanni nunagiyauyunut uqariyaqhimayullu iglumut pipkaininnga kaanatap kavamanganit ayurhautihimmaarutiyuq tunipkaijtutininnga kangirhitjutinninngalu Nunavut Kavamatkunnit inuknut igluqpakhangannik pinahuarutingit ublumi. Ikayurniaqtugut amigaittut-ilauyunut inuknutlu uqautiginig naunaitkutinganik akuniraalukmilu tautukuuyaaqninga igluqpiliqinirmut Nunavunmi.

Uqaqtakhangit 6: Nunallaani pivalliani

Nunallaani maniliurniqmutlu pivalliani havauhikhat tunivaktuq ihariagiyaayunik ikayuutikhanik nunallaani pitjutingani tunilunilu havaakhanik. Havaktauliqtuq atlanut tallimaayuni uqaqtakhamiknik hakugiktiniaqtaa nunallaani maniliurniqmutlu pivalliani hulilukaarningit ilitarilugitlu ikayurlugitlu ukununga nunallaami-pihimayut havauhikhat uumunnga piyakhaq hivullitigiyaayukhaq.

Uqaqtigiikkaptitku una uqaqtakhangit iniqtirutigiyaa tikigiaptikni tautukuuyaaqaptiknik nunagiaptiknik piittumik llingainiqmut maliktakhavut hapkkuat tikinnahuaqaptiknik atuqtakhangitlu:

A. Naunairluni nunallaani nakurutjutaunig Havauhikhaqning ihariagiyaayug ilaayug maniliurniqmut pivalliani

Maniliurniqmut Pivalliani Havauhikhaq piimayangit ihariagiyaangillu tamaita nunallaat, ukuatlu nunallaat tikinnahuaqtamiknik piyuq tamainnut nakurutjutinganut. Piliurumi nakuuyumik maniliurniqmut tunngavinga atauttikkuurhaiminnaqtumik atayuq nunallaamut nakurutjutinganut.

Angirliyuumirninnga pittaarninnga maniliurniqmut pivalliani pinahuarutit ilaliutilugitlu tukhiutinik kiutjutaayug atauhiqmik amigaittunikluuniit akhuurutaulluaqhimayut llingaiyairuhiqniqmut uqaqtakhamiknik atauhiyuq atuqtakhaq atauttimuuriami maniliurniqmut pivalliani tammainnut nunallaanut nakurutjutinganut.

B. Angikliyuumiqlugit nutaqqiqivikhat ikayuriami angayuqqaanguyut pittaarninnganik havagiamikni ilihariamiknilu

Qinirhialuni atayumik Uuktuutigiyayut pipkajutininnannganut nutaqqiqiviinik, piliuqtaaqtuq ikayuutikhanik aulapkaitjutikhaptiknik, munarinuqmut ihariagiyaanginniklu nutaqqiqiviinik Nunavunmi.

Akhuraaluk ihariagiqpiiaqtut amihunik nutaqqiqivikhanik Nunavunmi. Ihumaliurhimayut atuqtakhat kiuttaaqtaavut inikharnik ukunatitut: ilaliutilugu nutaqqiqivikhamik kavamatkunni aulapkaitjutingani havauhikhat; angikliyuumiqlugit piinariaqihimayut aihimavikni nutaqqiqivikhat ukunuuna nuuttaaqtuq nutaqqiqivit mannixhangit havaqatigiiktumiklu nanminiriyayunut, ukuatluaq ikayuutimut pivalliani havauhikhat; havaqatigiiklutiklu piliurninnganut nutaanik igluqpanik.

C. Ikayurlugit piyunnarniq qanutuinnaq angikliyuumiut NGO-kunnut nunallaami pipkajutinganig

NGO-kut pivaktut malruuyunik havaanik uumani llingaiyairuhiqniqmut, ilaani tuniyuq ihariagiyaupiaqtunik ikayuutikhanik inuknut atuqtut ubluq tamaat akhuurutaayunik uumannga llingainiqmut, tunipluni manikhanik Nunavunmut havaakhakhaniklu. Avikturhimayut nunallaamilu-ittunut timiqutigiyayut piliuqtaaqtuq nunallaani piqutinginnit, kiuluni akhuraaluk atlanguligtumut nunallaani ihariagiyaayunik piimayanginniklu, aturlunilu tunngavinginni ikayuutayut pigiamiknik tikinnahuaqtamiknik nakuuyumik. Hakugiktiqlugu Nunavuutim inuit maniliurningit akhuurutaayug ilanga akuniraalukmut llingaiyairuhiqniqmut.

Tatja, akhuuqtaulluaqhimayut llingaiyairuhiqniqmut havaakhaq piliqtuq NGO-kunnit. Ikayurluni ikayuutikhanganik atayuq NGO-kut piliurniaqtuq pipkajutikhanganik atlanut tunigiami ilihimaniq naunaiyainiqtu atuqtakhamiknik nunavunmi.

4. Tuniyauniq Kiuttaarninngalu

Ilauyut uumani Ilingainiqmut Katimaniq angiqut tamna Nunavunmi Katimayut uumunnga Ilingaiyairuhiqniqmut, ilauyut tamainni katimayuni havaalgit piyukhat uumani Ilingaiyairuhiqniqmut, tuniniaqtut hivuliqtiuniqmik munariyukhamilu uumunnga *Makimaniqmut Havauhikhaq*.

Ikayuqtiuyullu, Nunavut Kavamatkut unalu Nunavut Tunngavikkut, piliurniaqtut himmautikhamiknik havaktukhat piliuriamiknik kangirhitjutinik katimayunut. Hapkuat kangirhitjutinik ilaliutiniaqtuq kiuttaaqtumik tunngavikhaq naunairiami ilauyut inuknut katimapkaivinganik ublumimut ihivriuriamiknik angiriamikniklu una Havauhikhaq.

Havaanga katimayut piliurhimannigittuq himmautigiami, aatjikutaliuriami taimaariami maliktakanik, pinahuarutinik akhuurutauyuniklu tatja ittut talvani, kihimi piliuriami inikhanganik havaqatigiiktukanik nutaanguqtiriniqmiklu.

Titiqqiqinirmut akingit katimayut angiqtauniaqtuq ukunannga Nunavut Kavamatkunnit.

5. Naunaiyainiq Munariniqlu

Havaakhaq naunaiyainiqmut inuknut ilauniqmut piyakhaq ublumimut munariyukhamiklu naunaiyaigiamilu iniqtirutinganik uuminnga *Makimaniqmut Havauhikhaq* piqyauhimayuq ukununnga Nunavunmi Katimayunut uumunnga Ilingaiyairuhiqniqmut havaktakhamiknik.

6. Ilingainiqmut Katimakmata Ilauyut*

Hivuliqtiuyuuq Eva Aariak,
Tuglia-Ikhivatalik
Tuglia-Atan'nguyayuuq
Jack Anawak, Tuglia-
Ikhivatalik
Glenn Cousins
Kim Crockatt
Graeme Dargo
Elisapi Davidee-Aningmiuq
Ron Elliott
Denis Gourde
Jen Hayward

Hapkuat ilauyutlu:

Caroline Anawak
Alain Barriault
Navarana Beveridge
Tim Brown
Robyn Campbell

Ikayuqtiuyut:

James T. Arreak
Farid Charles
Kiah Hachey
Andrés Ibáñez
Don Lenihan

Rowena House
Marie Ingram
Joanna Innualuk Kunnuk
Thomas Johnston
Elizabeth Kingston
Ammie Kipsigak
Amelia Komak
Tina-Mary Kunilusie
Harry Maksagak
Rick McDougall
Michael McMullen
Limikie Palluq

Brad Chambers
Jo-Anne Falkiner
Virginia Lloyd
Sherry McNeil-Mulak
Don Moors

Ed McKenna
Natan Obed
Dan Page
Malaya Qaunirq-Chapman
Bethany Scott

Rhoda Palluq
Philip Panneak
Frank Pearce
Georgina Porter
Tim Ross
Enoapik Sageatok
Ross Sheppard
Nicole Sikma
Lizzie Simonie
Esau Tatatoapik
David Wilman

Kathy Okpik
Karen Panigoniak
Aluki Rojas
Janet Slaughter
Sandy Teiman

Anna Ziegler
Arlene Wortsman
Tineka Simmons
Tim Stiles
Jennifer Wakegijig

* Hilarlukpatlaarmat, ilauyukhat qaitquyayuuqgaluat ilanginnit nunallaanit katimaqataunngittut (tahapkuatlu ilauyuyuyut Kivalliqmit).

